1. ספר שמות פרק יב

כא ויקרא משה לכל־זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו
כב לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח: ולקחתם אגדת אזוב
וטבלתם בדם אשר־בסף והגעתם אל־המשקוף ואל־שתי
המזוזת מן־הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח־
כג ביתו עד־בקר: ועבר יהוה לנגף את־מצרים וראה את־
הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על־הפתח
כד ולא יתן המשחית לבא אל־בתיכם לנגף: ושמרתם את־
כה הדבר הזה לחק־לך ולבניך עד־עולם: והיה כי־תבאו אל־
הארץ אשר יתן יהוה לכם כאשר דבר ושמרתם את־
כו העבדה הזאת: והיה כי־יאמרו אליכם בניכם מה העבדה
כז הזאת לכם: ואמרתם זבח־פסח הוא ליהוה אשר פסח על־
בתי בני־ישראל במצרים בנגפו את־מצרים ואת־בתינו הציל
כח ויקד העם וישתחוו: וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה יהוה
את־משה ואהרן כן עשו:

שמות פרק יג'

א ב וידבר יהוה אל־משה לאמר: קדש־לי כל־בכור פטר כל־רחם
ג בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: ויאמר משה אל־העם
זכור את־היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי
ד בחזק יד הוציא יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמץ: היום
ה אתם יצאים בחדש האביב: והיה כי־יביאך יהוה אל־ארץ
הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבתיך
לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את־העבדה הזאת
ו בחדש הזה: שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג
ז ליהוה: מצות יאכל את שבעת הימים ולא־יראה לך חמץ
ח ולא־יראה לך שאר בכל־גבלך: והגדת לבנך ביום ההוא
ט לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים: והיה לך
לאות על־ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יהוה
י בפיך כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים: ושמרת את־
החקה הזאת למועדה מימים ימימה:

כ כי־ישאלך בנך מחר
לאמר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו
כא אתכם: ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו
כב יהוה ממצרים ביד חזקה: ויתן יהוה אותת ומפתים גדלים
כג ורעים במצרים בפרעה ובכל־ביתו לעינינו: ואותנו הוציא
משם למען הביא אתנו לתת לנו את־הארץ אשר נשבע
כד לאבתינו: ויצונו יהוה לעשות את־כל־החקים האלה ליראה
את־יהוה אלהינו לטוב לנו כל־הימים לחיתנו כהיום הזה:
כה וצדקה תהיה־לנו כי־נשמר לעשות את־כל־המצוה הזאת
לפני יהוה אלהינו כאשר צונו:

א שמור את־חדש האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך כי בחדש
ב האביב הוציאך יהוה אלהיך ממצרים לילה: וזבחת פסח
ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן
ג שמו שם: לא־תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל־עליו מצות
לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את־יום
צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

[illegible]

3. מדרש שמות רבה פרשה ג'

ר' עקיבא אומר יודע אני שאתה עתיד להצילם,
אלא מה אכפת לך באותן הנתונים תחת הבנין,
באותה שעה בקשה מדת הדין לפגע במשה
כיון שראה הקדוש ברוך הוא
שבשביל ישראל הוא אומר לא
פגעה בו מדת הדין.

[illegible]

דרש ר' עקיבא בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים. ומה עשו, בשעה שהיו הולכות לשאב מים, הקדוש ברוך הוא מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבין מחצה מים ומחצה דגים ומוליכות אצל בעליהן ושופתות להם שתי קדרות אחת של חמין ואחת של דגים ומאכילות אותן ומרחיצות אותן וסכות אותן ומשקות אותן

9. [illegible]

התשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט, לולי תפלת משה היה חולש את ישראל[39]. והשם לבדו שהוא עושה גדולות ולו נתכנו עלילות[40] סבב שמתו כל העם היוצא ממצרים הזכרים, כי אין בהם כח להלחם בכנענים, עד שקם דור אחר דור המדבר[41], שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה.

5. [illegible]

ומפני שיש שתי סבות המעכבות, שאף אם נהיה בארץ ישראל אם יש עלינו שיעבוד מלכיות אי אפשר לנו לבנות בית המקדש ולעשות הפסח, לכן אמר שיש עוד עכוב שני השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין, וכאשר יסתלק מעלינו שני המעכבין עכוב שאין אנו בארץ ישראל ועכוב בנין בית הבחירה ואז נעשה הפסח כהלכתו. ואמר השתא עבדי הוא לשון ארמי לשנה הבאה הוא לשון הקודש שלא אמר שתא דאתית, והטעם כי רצה לומר לשנה הבאה יחדש לנו גאולה כאשר יהיה שנה אחרת, ומפני שבלשון הקודש נקראת שנה מלשון שנוי כלומר שהשנה נשנית פעם שנית, לכך אמר כי לשנה הבאה שנוי השנה יגרום גם כן שנוי זה שנהיה בארעא דישראל.

יומא ט'

ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלהא סנינא לכו דכתיב °אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו

6. * מסכת יומא דף ט'

אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב *מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים

יומא ט' - י'

כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל לאו היינו טעמא (ו) א"נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב °*יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם
אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה
שורה אלא באהלי שם

8. [illegible]

(ה) במראת הצבאת. בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר _ הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים ...
ונעשה הכיור מהם
שהוא לשום שלום בין איש לאשתו

מעלת ההשגה העליונה ברוממות קדושת החירות האלהית, הנמשכת להם מדבקותם הנשגבה בד', שמתוכה הם נהנים מזיו השכינה, בהיות מסולקת מהם מחיצת ההבדלה שעל ידי העוונות, המבדילים בינינו לבין אלהינו, שהוא כמו עטרותיהם בראשיהם של עבדים בשנת היובל מראש השנה ועד יום הכפורים, שהוא גילוי מעלת החירות.

ולפיכך בפסח שהוא זמן חרותנו, שהופיעה אז בגילוי ערך הקודש הכללי, עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ושאר הנביאים, וגם עוברים שבמעי אמם אמרו שירה, במקהלות ברכו ד' ממקור ישראל, ובליל הגדת וספור יציאת מצרים, שהננו מתרוממים וממשיכים בנו מתוך אותה החרות הנאדרה את פלא קדשה ועוזה לכל דורות עולמינו, הרינו מבטאים, בסיום סעודת החג, בהגדרת התפרטות יחוליו, את בקשת צפיתנו, לאור הנהגת הרחמן, להתנחלותנו בנעם טובו בארך היום של ערך הצדיקים במושב חירותם והנאתם הרוממה הזאת, ולהופעת זיוה מתוך אותה המקוריות הכללית על כל אחיזת חלקנו הפרטית ויהי חלקנו עמהם, כמו שאנו מצפים ומבקשים לשימת חלקנו עמהם במבטח המשען האלהי לרוממות קרנם של צדיקים, אשר עם בנין ירושלים ושיבת השכינה לתוכה, בסדר הקבוע של מטבע עבודת לבבנו.

10. אור החיים

ט) מקצר רוח. אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קצר רוח כי התורה מרחבת לבו של אדם:

עוד למה שנתבשרו ישראל בשורת הגאולה נתרחב לבבם ותחי נפשם ורוחם וכשחזרו לשעבוד הגם שלא היו משתעבדים אלא שעור הרגיל ולמטה ממנו אף על פי כן תקצר רוח, והמשכיל בטבעיות הרכבת האנושי ישכיל על דבר.

4. משנה פסחים פרק עשירי

מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן, אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? ולפי דעתו של בן אביו מלמדו. מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש מ"ארמי אובד אבי" (דברים כו, ה), עד שיגמר כל הפרשה כלה.

רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור. פסח — על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים. מצה — על שום שנגאלו אבותינו במצרים. מרור — על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים. בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר (שמות יג, ח): "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים". לפיכך אנחנו חיבין להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו; הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאלה. ונאמר לפניו הללויה.

7. גמ' פסחים קטז
מסכת פסחים

גמ' ת"ר חכם בנו שואלו ואם אינו חכם אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה:

••• מתחיל בגנות ומסיים בשבח: מאי בגנות רב אמר מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו [ושמואל] אמר עבדים היינו אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא מאי בעי למימר ליה אמר ליה בעי לאודויי ולשבוחי א"ל [א] פטרתן מלומר מה נשתנה פתח ואמר עבדים היינו:

11. [illegible]

הנה הוא כבחן בזה, דאם מרוצה לסבול יסורין בעבור להשיג התורה ה"ז לומד לש"ש ואע"פ שהשי"ת יודע לבו של אדם מנסהו כדי להראות כונת לבבו לב"ד של מעלה ולהרבות שכרו. וכן ארץ ישראל הנתן ע"י יסורין לנסות את האדם אם לאכול מפריה ולשבוע מטובה הוא צריך, או אם בעבור קדושתה וקיום המצות התלויים בה הוא רודף אחריה לשבת בה

12. [illegible]

ח. צורתם של ישראל צריכה להתברר, אם האנושיות הכללית של תוכן האדם עומדת היא בה בצביונה כמו שהיא אצל כל העמים, ועליה נבנתה הצורה הישראלית המיחדתה, או שמעקב עד ראש הכל הוא מיוחד. לבירור זה צריכים להשתמש במקורות שונים, תורניים, שכליים, הסתוריים, רזיים, הופעיים, שיריים, ולפעמים ג"כ פוליטיים ואקונומיים. נראה הדבר שמקודם נערך הדבר שצורת האדם תשתלם בכללותה, ובתור תוספת ויתרון יגלה על האומה המיוחדת רוחה המפואר בהדרת קודש. אבל נתקלקלו הענינים ורוח האדם שקע כ"כ בכלל, עד שלא היה החול יכול להעשות בסיס לקודש אלא א"כ יקלקל אותו. והוכרחה גלות מצרים לבא בתור כור הברזל, שצירפה את צד האדם שבישראל, עד שנעשה לבריה חדשה, וצורתו החולית נתטשטשה לגמרי. והוחל גוי פעם אחת ע"י הגרעין האנושי לצורה שמראש ועד עקב כולה ישראלית, יעקב וישראל.

2. ספר יהושע פרק ה'

ט ויאמר יהוה
אל־יהושע היום גלותי את־חרפת מצרים מעליכם ויקרא
שם המקום ההוא גלגל עד היום הזה:

יהושע פ' כד

א ויאסף יהושע את־כל־שבטי ישראל
שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו
ב ויתיצבו לפני האלהים: ויאמר יהושע אל־כל־העם כה־אמר
יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח
ג אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים: ואקח את־
אביכם את־אברהם מעבר הנהר ואולך אתו בכל־ארץ
ד כנען וארבה את־זרעו ואתן־לו את־יצחק: ואתן ליצחק את
יעקב ואת־עשו ואתן לעשו את־הר שעיר לרשת אותו
ה ויעקב ובניו ירדו מצרים: ואשלח את־משה ואת־אהרן ואגף
את־מצרים כאשר עשיתי בקרבו ואחר הוצאתי אתכם
ו ואוציא את־אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים
ז אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים־סוף: ויצעקו אל־יהוה
וישם מאפל ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את־הים
ויכסהו ותראינה עיניכם את אשר־עשיתי במצרים ותשבו
ח במדבר ימים רבים: ואביאה אתכם אל־ארץ האמרי היושב
בעבר הירדן וילחמו אתכם ואתן אותם בידכם ותירשו את־
ט ארצם ואשמידם מפניכם: ויקם בלק בן־צפור מלך מואב
וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן־בעור לקלל אתכם
י ולא אביתי לשמע לבלעם ויברך ברוך אתכם ואצל אתכם
יא מידו: ותעברו את־הירדן ותבאו אל־יריחו וילחמו בכם
בעלי־יריחו האמרי והפרזי והכנעני והחתי והגרגשי החוי
יב והיבוסי ואתן אותם בידכם: ואשלח לפניכם את־הצרעה
ותגרש אותם מפניכם שני מלכי האמרי לא בחרבך ולא
יג בקשתך: ואתן לכם ארץ אשר לא־יגעת בה וערים אשר
לא־בניתם ותשבו בהם כרמים וזיתים אשר לא־נטעתם
יד אתם אכלים: ועתה יראו את־יהוה ועבדו אתו בתמים
ובאמת והסירו את־אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר
טו הנהר ובמצרים ועבדו את־יהוה: ואם רע בעיניכם לעבד
את־יהוה בחרו לכם היום את־מי תעבדון אם את־אלהים
אשר־עבדו אבותיכם אשר בעבר הנהר ואם את־אלהי
האמרי אשר אתם ישבים בארצם ואנכי וביתי נעבד את־
טז יהוה: ויען העם ויאמר חלילה לנו מעזב את־
יז יהוה לעבד אלהים אחרים: כי יהוה אלהינו הוא המעלה
אתנו ואת־אבתינו מארץ מצרים מבית עבדים ואשר עשה
לעינינו את־האתות הגדלות האלה וישמרנו בכל־הדרך
יח אשר הלכנו בה ובכל העמים אשר עברנו בקרבם: ויגרש
יהוה את־כל־העמים ואת־האמרי ישב הארץ מפנינו גם־
יט אנחנו נעבד את־יהוה כי־הוא אלהינו: ויאמר
יהושע אל־העם לא תוכלו לעבד את־יהוה כי־אלהים
קדשים הוא אל־קנוא הוא לא־ישא לפשעכם ולחטאותיכם:
כ כי תעזבו את־יהוה ועבדתם אלהי נכר ושב והרע לכם
כא וכלה אתכם אחרי אשר־היטיב לכם: ויאמר העם אל־
כב יהושע לא כי את־יהוה נעבד: ויאמר יהושע אל־העם עדים
אתם בכם כי־אתם בחרתם לכם את־יהוה לעבד אותו
כג ויאמרו עדים: ועתה הסירו את־אלהי הנכר אשר בקרבכם
כד והטו את־לבבכם אל־יהוה אלהי ישראל: ויאמרו העם
כה אל־יהושע את־יהוה אלהינו נעבד ובקולו נשמע: ויכרת
יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם:

ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות www.meirtv.co.il